

שנה יח'

ויזרע יצחק

פרשת "וילך" – "שובה"	יוצא לאור ע"י מדרשת	זמני השבת	י"ב	ת"א	חיפה
הפטרה: "שובה ישראל"	"ויזרע יצחק"	כניסה	17:55	18:11	18:04
ה' תשרי תשפ"ו	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	יציאה	19:06	19:08	19:07
		ב"ת	19:46	19:44	19:45

הגנים לפרשת השבוע

"שובה ישראל עד ה' א-להיך כי כשלת בעונך" (מן הפטרה)

רבי אליהו לופיאן ב"לב אליהו" מבאר שכוונת הכתוב: "שובה ישראל עד ה' א-להיך" היא "שובה ישראל" על ישראל לשוב בתשובה, "עד ה'", עד שה' שאתה מזכיר, יהיה "א-להיך". כלומר, שתדע ותרגיש שה' מנהיג ומשגיח עליך בכל פרט ופרט. "כי כשלת בעונך" תדע שהכישלון במה שאינך מרגיש ומכיר שה' הוא א-להיך נובע ממה שעברת עבירות, לכן העצה היא "קחו עמכם דברים" קח את הדברים שאתה מדבר בפך ואמץ אותם לליבך, הרגש אותם ברמ"ח אברייך ושס"ה גידך ובכך תקיים "ושבו אל ה'".

"וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" (דברים לא א) סך כל ימי שנות חייו של משה היו מאה ועשרים שנה שנאמר: "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", אומר רבינו בחיי שמאה ועשרים השנה של חיי משה היו כנגד אותם מאה ועשרים יום ששהה משה על הר סיני. ארבעים יום הראשונים היו כדי לקבל את הלוחות הראשונים, ארבעים יום השניים היו כדי להתפלל על חטא העגל, וארבעים יום השלישיים היו כדי לקבל את הלוחות השניות, וזה מסביר מדוע אמר משה "אנכי" ולא אמר "אני".

"יהושע הוא עובר לפניך כאשר דבר ה'" (דברים לא ג)

מבאר ה"משך חכמה" שהכתוב מציין את התנאי להצלחת כיבוש הארץ, כלומר, מתי יתקיים "ה' עובר לפניך וישמיד הגויים האלה מלפניך"? דווקא באופן ש"יהושע עובר לפניך כאשר דבר ה'". כפי שכתוב על יהושע: "והוא ינחיל אותם" (דברים ג, כח) ואמרו על כך במדרש: "אם הוא עובר לפניהם - עוברים, ואם לאו - אין עוברים, אם מנחילים - נוחלים, ואם לאו - אין נוחלים". וכן מצאנו כשנלחמו ישראל בעי ונפלו מהם כשלושים וששה איש צדיקים. נאמר: "ויקרא יהושע שמלותיו" (יהושע ד, י) ואחר כך כתוב: "ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה אתה נופל על פניך" (יהושע ד, י), לא כך אמרתי למשה רבך מתחילה? אם עובר לפניהם - עוברים... ואתה שלחת אותם לבד ולא עברת לפניהם.

"כי ה' א-להיך הוא ההולך עמך" (דברים לא ו)

אומר ה"כלי יקר" שיש בפרשה שלוש פעמים לשון של הליכה וכל אחת במשמעות אחרת. אצל ישראל נאמר: "כי ה' א-להיך הוא ההולך עמך" במשמעות של מחזיק בידך, מדריך אותך באיזו דרך תלך. אצל יהושע נאמר: "וה' הוא ההולך לפניך" במשמעות של מוביל. ואצל משה נאמר: "וילך משה" במשמעות של עצמאי ללא סעד מאת ה'. וכמו שנאמר אצל נח שהיה מקטני אמנה "את הא-להים התהלך נח" (בראשית ו, ט) שהיה צריך סעד לתמוכו כך אצל ישראל כתוב "כי ה' א-להיך הוא ההולך עמך" כי גם הם היו צריכים סעד לתמוכם ביראת ה'. אבל אצל יהושע נאמר: "וה' הוא ההולך לפניך" ויהושע הולך אחריו. כי מצד אחד, הוא לא היה צריך כל כך סעד לתמוכו כמו ישראל, אך מצד שני, הוא לא הגיע למדרגת האבות שנאמר בהם: "הא-להים אשר התהלכו אבותי לפניו" (בראשית מח, טו) כלומר השכינה היתה אחריהם. למדרגה זו הגיע משה שנאמר "וילך משה" משמע משה הלך לבדו ללא סעד כלל, כי ההולך אחרי ה' יש לו קצת סעד, אמנם לא כמי שהולך עם ה'. ומטעם זה אמרו חז"ל "פני משה כפני חמה" (ב"ב עה) כמו שהחמה אינה מקבלת אור מגלגל אחר, כך משה האיר בצדקו מאליו, "ויהושע כלבנה" שצריכה סעד מאור החמה, אבל ישראל נמשלו לכוכבים כי אורם זעיר שם זעיר שם עד שצריכים סעד גדול ביותר.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

שולמית רבקה בת אסתר נלב"ע טו' טבת תשפ"ה מרדכי נאור בן צביה ז"ל נלב"ע טז' ניסן תשפ"ה

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמות:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו" (דברים לא יב)
שואל ה"אור החיים" הקדוש מדוע חוזר הכתוב פעמיים על המילה "למען", "למען ישמעו ולמען ילמדו" למה לא די
לומר פעם אחת "למען ישמעו וילמדו", כמו שאמר בהמשך "ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו" (דברים לא יג)?
ומתוך על פי מה שאמר הכתוב "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" במטרה לקרוא את ספר תורה באזניהם, וידוע
הדבר שגשג פטורות ממצות תלמוד תורה, ולמדו זאת מהכתוב: "ולמדתם אותם את בניכם" (דברים יא יט), ודרשו חז"ל
"בניכם ולא בנותיכם" (קידושין כט:). משום כך חילק הכתוב את המצוה לשתי דרגות, ואמר בתחילה חלוקה שהיא שווה
לאנשים ובין לנשים, והיא "למען ישמעו", שהכוונה היא לשמוע את מצות התורה שהם חייבים לקיים, ובדבר הזה
האנשים והנשים שווים בו, שגם הנשים חייבות לקיים את מצות "לא תעשה" ואת "מצות עשה" שאין הזמן גרמא,
ואחר כך אמר הכתוב חלוקה נוספת כנגד האנשים בלבד, והיא "ולמען ילמדו" שהכוונה היא למצוות תלמוד תורה.
משום כך לא אמר הכתוב "למען ישמעו וילמדו", שאז היה נשמע שגם האנשים וגם הנשים מחויבים בשניהם.

"וקם העם הזה וזנה" (דברים לא טז)

"שאלו רומיים את רבי יהושע בן חנניה: מנין שהקב"ה מחיה מתים ויודע מה שעתיד להיות? אמר להו תרומיהו מן
המקרא הזה 'ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה' ... אמר להו נקוטו מיהו פלגא בידיכו (תאחזו
לפחות חצי תשובה בידכם) יודע מה שעתיד להיות" (סנהדרין ז:)

מקשה רבי העשיל ב"חננוכת התורה" וכי שייך לשאול האם הקב"ה יודע את העתידות? הלא כל הנביאים ניבאו את
העתידות? וגם לא ברור מדוע מביא רבי יהושע בן חנניה ראיה דווקא מהפסוק הזה? ומה הכוונה ב"קאמר נקוטו מיהו
פלגא"? ומפרש על פי הגמרא "דריש ר' חנינא בר פפא אותו מלאך הממונה על ההיריון לילה שמו ונוטל טיפה
ומעמידה לפני הקב"ה ואומר: לפניו ריבונו של עולם טיפה זו מה תהא עליה? גיבור או חלש? חכם או טיפש? עשיר
או עני? ואילו רשע או צדיק לא קאמר, כדאמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (נדה טז:). שהשאלה של
הרומיים היא מניין שהקב"ה יודע שעתיד העם לזנות? ושאלה זו נובעת מקושי הרמב"ם וכל הראשונים שאמרו
שהידיעה הזו של העתיד היא סותרת את הרעיון של הבחירה החופשית, וש"הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים",
ומשום כך נשאלה השאלה, אבל על מה שבידי שמים אין שאלה אם הוא יודע מה יהיה.

לכן הביא רבי יהושע בן חנניה ראיה מהפסוק "וקם העם הזה וזנה", כי נכונות תחיית המתים מוכחת בגמרא מהפסוק:
"ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן" (במדבר יח כח) ושאלו בגמרא "וכי אהרן לעולם קיים" (סנהדרין ז:). ופירש רש"י
"הלא אהרן לא לקח תרומה מעולם, שהרי לא נכנס לארץ ישראל" אלא על כורחך חייבים לומר שמדובר לאחר תחיית
המתים. ולפי זה חייבים לומר שהקב"ה יודע אם עתיד האדם לחטוא, כי אחרת אין ראיה לתחיית המתים מאהרן, כי
אם הקב"ה לא ידע שאהרן יחטא במי מריבה, אם כן סביר להניח שאהרן יכנס לארץ ישראל בחייו ויתנו לו תרומה.
על כן אמר "נקוטו מיהו פלגא" זה שהקב"ה יודע את העתידות נלמד מהפסוק "וקם העם הזה וזנה". ולאחר שהוכחנו
שהקב"ה יודע שעתידים לחטוא, ניתן להוכיח את תחיית המתים מאהרן.

"ובמצאוהו רעות רבות וצרות" (דברים לא יז)

רבינו החיד"א מביא בשם "לב אריה" פירוש שאומר שבקללות שבמשנה תורה יש תרע"ו אותיות, כמנין "רעות",
וכנגדם הזכיר הכתוב בקללות הללו כ"ו פעמים את שם ה', שגם כן עולה בגימטריא תרע"ו וזאת כדי למתק ולהפוך
את הקללות לברכות. וזו גם כוונת הכתוב "רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה'" (תהלים לד כ), כלומר "רבות רעות צדיק",
משה רבינו, הצדיק, אמר בקללות כמנין רעו"ת, אבל "מכלם יצילנו ה'", כנגדם אמר משה כ"ו פעמים את שם ה'. וכך
פירש ה"לב אריה" את מה שנאמר: "על כי אין א-להי בקרבי" שהסתלק שם ה' שמהפך את הקללות לברכות, "מצאוני
הרעות האלה", באו אלי קללות כמנין רעו"ת.

"ויהי ככלות משה לכתב" (דברים לא כד)

הרמב"ן מתאר את השתלשלות הדברים על פי הכתובים, ואומר שאחרי שמה כתב את השירה ולימדה את בני ישראל
איש איש לשבטו, שהביאם אל בית המדרש, הוא כתב את הכל בספר התורה, ואחר כך ציוה את הכוהנים "לקוח את
ספר התורה" (דברים לא כו), כלומר שהשירה תהיה מונחת בארון יחד עם התורה, שהרי היא מכלל התורה. ואחר כך אמר
להם, שיקהילו אליו עוד את כל זקני השבטים והשוטרים, וגם העם יאספו עמם שנאמר "ויבא משה וידבר את כל דברי
השירה הזאת באזני העם" (דברים לב מד). והכוהנים עשו כן, והקהילו אליו את כל העם ומשה העיד בהם את השמים
ואת הארץ באזני הכוהנים וכל העם. ואז אמר לו הקב"ה "עלה אל הר העברים הזה, ומשה התחייב לעשות זאת מיד,
ועמד וברך את עם ישראל "וזאת הברכה" (דברים לג א) וכתב אותה בסוף הספר שנתן לכוהנים, ואז עשו הכוהנים את
מה שציוה אותם ושמרו את הספר השלם מצד ארון הברית.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורמונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"
חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו
מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 20:30-21:30
לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315